

9. 8. 2023

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

O péči o dítě trochu jinak aneb Věci jasné nejsou vždy jasné

Každé dítě má vyrůstat se svými rodiči ve funkční rodině. Obklopeno láskou, vřelostí a pozorností jeho nejbližších. Život (řeceno klasikem) není to, co chceme, ale to, co máme, a bohužel ne všechny děti mohou vyrůstat se svými rodiči. To, že po rozchodu rodičů se dítě někdy stává objektem „rodičovského konfliktu“, víme a v mezích možností daných platnou právní úpravou se s tímto fenoménem snažíme popasovat co jak nejlépe, tak, aby dítě o žádného z rodičů po rozchodu rodičů nepřišlo.

Jsou ale děti, které o jednoho z rodičů přišly proto, že rodič dítěte zemřel. Zdálo by se, že z pohledu práva by tato životní situace byla jednoznačná a přehledná, že ano? A nebyla! Tento příspěvek je právně teoretickou úvahou, jak si (ne)počínat v situaci, kdy rodiče nezletilého dítěte již nežijí spolu (rozešli se nebo jsou rozvedeni) a jeden z rodičů onemocněl vážnou nemocí. Dle platné právní úpravy mohou rodiče souhlasným prohlášením určit, která osoba by se v případě jejich úmrtí měla o jejich dítě postarat, resp. mohou projevit společnou rodičovskou vůli, které osoby by měly být vyloučeny z okruhu potenciálních osob, které by se péče o dítě po úmrtí obou rodičů měly ujmout. Důležité je, abychom si uvědomili, že zákon má na mysli shodně projevenou vůli obou žijících rodičů. To znamená, že vůle pouze jednoho z žijících rodičů není v tomto smyslu určující. Co ale dále učinit po právní stránce v situaci, kdy dítě žije s jedním rodičem, u něhož byla zjištěna závažná diagnóza a s druhým rodičem se dítě „pouze“ vídá? A je vhodné/nutné po právní stránce vůbec něco činit?

Pokud jsou porozchodové vztahy mezi těmito rodiči dobré nebo neutrální, je v zájmu ochrany jejich dítěte uzavřít v dané životní situaci písemnou mimosoudní rodičovskou dohodu, ve které by si rodiče upravili společnou péči o jejich dítě nebo v níž by se rodiče dohodli na péči střídavé, klidně asymetrické. Společná péče je velmi neformální, nejsou v ní uvedeny žádné intervaly, kdy je dítě u jednoho z rodičů a kdy je u druhého rodiče a neobsahuje ani žádná ujednání o výši výživného pro dítě. U péče střídavé, (která může být třeba i nerovnoměrná, s větším podílem péče pro toho z rodičů, který byl doposud hlavní pečující osobou), si rodiče upraví konkrétní dobu, kdy je dítě u každého z rodičů a dohodnou si výši výživného, které si na potřeby jejich dítěte budou dle této dohody vzájemně hradit.

Pokud však jsou porozchodové vztahy mezi těmito rodiči spíše nezahojené, pak by za dané životní situace bylo v zájmu ochrany nezletilého dítěte, aby se rodič, který se se svým dítětem pouze „vídá“, obrátil na soud, v jehož obvodu má dítě bydliště, a navrhl svěřeni dítěte do společné péče rodičů (souhlas s touto formou péče by musel druhý rodič vyslovit nejpozději v průběhu opatrovnického řízení), resp. svěřeni dítěte do střídavé péče obou rodičů (třeba asymetrické) pro případ, že by souhlas druhého rodiče se společnou péčí vysloven nebyl. Co v tak velmi specifické životní situaci rodiny určitě doporučit nelze, je nechat situaci dítěte nešetřenou a automaticky předpokládat, že druhý rodič, který se s dítětem pouze „vídá“, nahradí v případě úmrtí pečujícího rodiče tohoto zemřelého pečujícího rodiče nebo se spoléhat, že své dítě převezme po úmrtí pečujícího rodiče do své péče pozůstalý rodič, jak jinak by tomu přece mělo v rodině být? V tomto okamžiku však mohou do rodinné konstelace zcela zásadním způsobem „vstoupit“ příbuzní zemřelého rodiče, kteří se k nezletilému dítěti budou stavět jako k „dědictví“ po zemřelém rodiči a budou - v lepším případě - automaticky předpokládat, že dítě přebírají do své péče oni a pozůstalý rodič se bude se svým

dítětem nadále jen stýkat nebo budou - v horším případě - usilovat o vytěsnění pozůstalého rodiče ze života dítěte a budou vést s pozůstalým rodičem quasirodičovský spor o toto dítě. Řekli bychom, že je to absurdní a nic takového není možné? Bohužel praxe naznačuje, že i takovéto specifické spory soudy při péči o dítě projednávají.

Pokud však pozůstalý rodič zatím objektivně nemůže o své dítě osobně pečovat (například je dlouhodobě pracovně v zahraničí a v místě svého pobytu zatím nemá vytvořeny podmínky pro péči o dítě) a souhlasí s tím, aby se po úmrtí pečujícího rodiče o dítě staral blízký příbuzný zemřelého rodiče (na něhož je dítě zvyklé a cítí se s ním dobře a pozůstalý rodič všechno toto ví, přičemž je současně zřejmé, že tento blízký příbuzný zemřelého rodiče plně respektuje pozůstalého rodiče v jeho rodičovské funkci, má s ním navázán dobrý vztah a aktivně podporuje pozůstalého rodiče v životě dítěte a svou péči o dítě vnímá jako dočasnou a „překlenovací“), pak je na místě podat k soudu, v jehož obvodu má dítě své bydliště, návrh na svěřeni dítěte do péče tohoto blízkého příbuzného za současně upraveného širokého styku s rodičem, který zatím z objektivních důvodů nemůže převzít své dítě po úmrtí pečujícího rodiče do své osobní péče. Pokud soud takovému návrhu vyhoví (za situace, kdy tento postup souhlasně navrhnou pozůstalý rodič dítěte a blízký příbuzný zemřelého rodiče a soud bude mít za to, že navrhované řešení je v zájmu dítěte), pak se bude zpravidla jednat o svěřeni dítěte do tzv. péče jiné osoby. Soud ve svém rozhodnutí přesně vymezí, jaká konkrétní běžná oprávnění bude mít blízký příbuzný dítěte tak, aby mohl o dítě řádně pečovat (typicky se bude jednat o právo na informace o školní docházce dítěte, právo na informace o zdravotním stavu dítěte, oprávnění k udělení souhlasu s běžnými lékařskými zákroky u dítěte, oprávnění přijímat a hospodařit s výživným, které bude pro potřeby dítěte hrazeno rodičem dítěte k rukám příbuzného dítěte ve výši vyměřené soudem). Pouze výjimečně by bylo případně možné uvažovat o svěřeni dítěte do příbuzenské pěstounské péče. A proč výjimečně? To proto, že svěřeni dítěte do péče jiné osoby, která je příbuzným dítěte, je plně postačující formou péče o dítě a není žádný věcný důvod uvažovat o pěstounské péči v životní situaci dítěte, jaká je popsána výše. A v neposlední řadě - jistě nelze nevnímat i určité riziko stigmatizace dítěte a stigmatizace pozůstalého rodiče v očích běžné veřejnosti, která nahlíží na rodiče dětí v pěstounské péči jako na ty, kteří selhali a kteří se o své děti nechtějí nebo neumějí řádně postarat a která má tendenci nahlížet na děti, které jsou v pěstounské péči, jako na děti nějak znevýhodněné či jako na ty, kteří pocházejí z prostředí, které nebylo pro jejich vývoj (eufemisticky vyjádřeno) vhodné.

Co říct závěrem, kdyby to měla být jedna či dvě věty? Asi toto: Bdělost v právních vztazích je velmi důležitá a chrání všechny zúčastněné. Pokud se rozvedení rodiče a jejich dítě dostanou do tak mezni životní situace, jakou je ta, kdy primárně pečující rodič vážně onemocní, lze naléhavě doporučit, aby si rodiče společně a v klidu otevřeně promluvili a pečlivě ošetřili situaci jejich nezletilého dítěte pro případ, kdy by z této rodičovské dvojice zůstal jen jeden z rodičů. Kéž by takto osvícených rodičů bylo co nejvíce. A kéž by životních událostí, které rodiče přimějí se osvícenými takto stát, bylo co nejméně. To si přejme.

JUDr. Kateřina Sekaninová,
advokát

[Advokátní kancelář SEKANINOVÁ](#)

Dominikánské náměstí 2
602 00 Brno

Tel.: +420 731 948 320
e-mail: ak@sekaninova.com

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)